HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כגון שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו ובבעל חוב מאוחר שקדם וגבה קמיפלגי א)ת"ק סבר מה שגבה לא גבה ובן ננס סבר ב)מה שגבה גבה (אמר) ר"נ אמר רבה בר אבוה דכולי עלמא מה שגבה לא גבה והכא בחיישינן שמא תכסיף קמיפלגי מר סבר חיישינן שמא תכסיף ומר סבר לא חיישינן שמא תכסיף אביי אמר דאביי קשישא איכא בינייהו ג)דתני אביי קשישא [א]יתומים שאמרו גדולים ואין צ"ל קטנים ת"ק לית ליה דאביי קשישא ובן ננס אית ליה דאביי קשישא [ב]אמר רב הונא הני תרי אחי ותרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד ואזל חד מינייהו בהדיה לדינא לא מצי אידך למימר ליה את לאו בעל דברים דידי את אלא שליחותיה עבד אקלע ר"נ לסורא שיילוהי כי האי גוונא מאי אמר להו מתני' היא הראשונה נשבעת לשניה ושניה לשלישית ושלישית לרביעית ואילו ראשונה לשלישית לא קתני מאי טעמא לאו משום דשליחותה עבדה מי דמי התם [ג]שבועה לאחד ושבועה למאה הכא אמר אילו אנא הואי טעיננא טפי [ד]ולא אמרן אלא דלא איתיה במתא אבל איתיה במתא איבעי ליה למיתי: ד)איתמר ב' שטרות היוצאים ביום אחד רב אמר חולקין [ה]ושמואל אמר ה)שודא דדייני לימא רב דאמר כר"מ דאמר ו)עדי חתימה כרתי ושמואל

כגון שנמצאת אחת. מן השלש שדות שגבו ג' נשים ראשונות: **שדה שאינה שלו.** שנודע שגזולה וסוף שיבואו בעלים ויטלוה ממנה וכשבאה רביעית לגבות כתובתה משדה רביעית באה זו ועומדת לאמר למחר יבא הנגזל ויטול שדהו מידי ונמצאתי קרחת רצוני שתשבעי שלא גבית כתובתיך בחיי הבעל: **ובבעל חוב מאוחר שקדם וגבה קמיפלגי ת"ק סבר מה שגבה לא גבה.** הלכך למה תשבע אם יבא הנגזל ויטרוף מזו תחזור היא על הרביעית ותטול ממנה מה שגבתה דהויא לה רביעית בעל חוב מאוחר: **ובן ננס סבר מה שגבה גבה.** ואין השלישית חוזרת עליה לפיכך יכולה להשביעה: **דכולי עלמא מה שגבה לא גבה.** ושבועה דבן ננס טעמא מאי דקסבר חיישינן שמא תכסיף הרביעית הזאת את השדה שהיא גובה דכי חזיא דלא משבעינן לה ידעא דהדרא שלישית עילוה כשיטלו מה שבידה ולא חיישא הך רביעית לאשבוחי לארעא אלא שמטה ואכלה ות"ק לא חייש לשמא תכסיף: **דאביי קשישא איכא בינייהו.** והיתומים באים להשביעה ולא בנמצאת שדה שאינה שלו מיירי: **יתומים שאמרו.** הבא ליפרע מהם לא יפרע אלא בשבועה אף בגדולים אמרו: **תרי אחי ותרי שותפי.** או תרי שותפי: **ואזל חד מינייהו בהדיה לדינא.** בדבר השותפות ויצא השותף חייב: **לא מצי.** שותף חבירו למימר לבעל הדין: **אנת לאו בעל דברים דידי את.** בדין זה שנתחייב חברי אני אדון עמך בחלקי: **ואילו ראשונה לשלישית לא קתני.** דתשבע לפי שנשבעה: **ולא אמרן.** שיחזור וידון: **אלא דלא הוה.** האי שותף במתא כשבא חבירו לדין: **ב' שטרות.** מכר שדה אחת לשני בני אדם ביום אחד: **שודא דדייני.** לפי ראות עיני הדיינין יטילו הזכות והחובה: **שודא.** לשון השלכה כמו ירה בים דמתרגם שדי בימא (שמות טו): **כרבי מאיר דאמר.** לענין גט עדי חתימה עיקר כריתות וכן לענין השטרות ואלו שניהם נחתמו ביום אחד ובמקום שאין כותבין שעות גלו דעתייהו דאין מקפידין על הקודם לחבירו ואפילו זה שחרית וזה במנחה אין זה גובה יותר מזה הלכך מאי שודא דדייני איכא למימר אין אדם יכול ליפות כחו של זה משל זה: ושמואל

שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו. פי' הקונט' שנודע כבר שהיא גזולה הלכך כשבאה רביעית לגבות משביעין לה והדר יהבינן לה לבן ננס דהואיל מה שגבתה גבתה צריכה שבועה שהרי נפסדת אותה שיש לה שדה שאינה שלו וקשה לרבי דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא גבתה מדקתני גבי רביעית נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבבירור שלו ואין סברא לומר שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו ואינו ידוע איזו ועוד קשה לי מאי קאמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשכרת אטו מי קאמר ת"ק נשכרה נפסדה קאמר שאינה נשבעת לפי שאין גבייתה כלום שהקודמת לה נוטלת אותה שדה והיכא שהאחרונה נפרעת כגון שלא נמצאת אחת מהן שאינה שלו התם מודה נמי בן ננס דנפרעת שלא בשבועה על כן נראה כפי' ר"ח דאפילו לא נמצאת פליגי דקאמר בן ננס שנשבעת הרביעית משום חשש שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ולא יוכלו אחרי כן לחזור עליה דמה שגבתה גבתה וה"ק במאי פליגי כלומר במאי תלוי עיקר טעמא שמחמת אותו טעם משביעה בן ננס לעולם כגון שנמצאת כו' ומשום הכי נשבעת אפילו לא נמצאת והכא בחיישינן שמא תכסיף קמיפלגי לפי שיראה שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ויחזרו עליה ואינה חוששת להשביח השדה ומפסידתו ואומר ר"ת דמשביעין אותה כדי שתפרוש אם התפיסה צררי וא"ת א"כ נשביע כל ב"ח דניחוש שמא יכסיף לפי שמא יש בעל חוב קודם שיטרוף ממנו ונשביענו כדי שיפרוש אם התפיסו צררי לאו מלתא היא דאטו יש לנו לעשות תקנה לבעל חוב דליתיה קמן ושמא אינו בעולם אבל הכא אנו עושין תקנה בשביל הנשים הקודמות וא"ת ומה יועיל מה שיפרוש גם היתומים שיפול השדה בידם יכסיפוה מחמת יראה זו שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ואומר רבי דלא יכסיפוה בשביל כך שחביבה בעיניהם עוד אומר ר' הם למה יכסיפוה אם אותה שדה ישביחו יהא ריוח שלהן שיכולין לסלקו בזוזי דאין להן בשדה אלא כנכרים בעלמא אבל אחרונה תכסיף דהואיל ומה שגבתה לא גבתה אינה יכולה לסלקה בזוזי וא"ת לרבנן נמי תהא האחרונה נמי צריכה שבועה כדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומים ופ"ה דביתומים גדולים איירי ולא כאביי קשישא ור' מפרש אפי' לאביי קשישא כגון שפטרה מן השבועה וא"ת למאן דלית ליה דאביי קשישא היכי מפרש הנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה (לעיל פז.) והא דתנן (גיטין לד:) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה דביתומים גדולים אינה צריכה שבועה וביתומים קטנים נמי ליכא לאוקמא דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אא"כ רבית אוכלת בהן ואומר רבי דס"ל כמ"ד בערכין פרק שום היתומים (דף כב.) אף לכתובה משום מזוני וקשה מ"מ תיקשי מההיא דהנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה דהא לעיל בהכותב (דף פז. ד"ה מקשים) פי' ר"י דמיירי בגרושה דלית לה מזוני כי היכי דלא תיקשי אמאי איצטריך למיתני בגיטין אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ואמר לי רבי דמ"מ איצטריך אלמנה בגיטין שלא נטעה לומר בגרושה וימא דנזקקין בכל ענין דאילו באלמנה ה"א דליכא לאוקומא דאקילו בה רבנן משום חינא כדמפרש בערכין וא"ת אמאי לא אקשי מברייתא דאביי קשישא למ"ד אין נזקקין אלא אם כן רבית אוכלת בהן דהא קאמר אביי קשישא שגובין מיתומים קטנים בשבועה וי"ל דהוה מוקי לה בב"ח עובד כוכבים דשייכא ביה שבועה כמו שרגיל ר"ת לפרש שמותר לקבל שבועה מעובד כוכבים ואפי' לרבינו שמואל שאסר לקבל ממנו שבועה איכא לאוקמא בגר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים שנשבע בשם ומיהו קשה לי מדקאמר אביי קשישא יתומים שאמרו משמע דאמתני' דגיטין או דהכותב קאי דמיירי בכתובת אשה ע"כ נ"ל ודאי דהוה מוקי פלוגתא דבן ננס ורבנן כאביי קשישא וס"ל כרבנן: **שני** שטרות היוצאים ביום א'. פי' של מכר או של מתנה שמואל אמר שודא דדייני דלא דמי להא דתנן היו כותבין יוצאות בשעה אחת ואין שם אלא מנה חולקות בשוה דהתם בשעבוד איירי דאין השעבוד חל אלא מאותה שעה שמוכיח מתוך השטר כשהתחיל השעבוד דהיינו ממחרת יום שנכתב בו דביום שנכתב אין מוכיח מתוך השטר מתי התחיל או בבקר או בערב אבל מתנה או מכר כל הקודם באותו יום עצמו זכה. מ"ר: **לימא** רב דאמר כר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי. וכיון דעיקר הוא השטר ומתוך עדים החתומים בשטר אין ניכר שקדם קנינו של זה לקנינו של זה הלכך קונין שניהם בבת אחת אפי' נכתב ונחתם ונמסר לאחד תחלה ואח"כ נכתב ונמסר לשני אע"פ שמתוך עדי מסירה ניכר דלא חשיב להו עדי מסירה עיקר והכי מוכח בגטין דתנן בפ' כל הגט (דף כד:) כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה ודייק בגמ' הא גדולה מגרש אמר רבה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת מוציאין שט"ח על אחרים א"ל אביי אלא מעתה רישא דקתני פסול לגרש בו ה"נ שני הוא דלא מגרש ביה הא ראשון מגרש ביה והא אמרת אין אחר יכול להוציא שטר חוב עליהם אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור' אלעזר משמע אבל לר"מ אפי' ראשון לא מגרש אע"פ שניכר מתוך עדי מסירה הואיל ומתוך עדי חתימה אין ניכר. מ"ר. ונראה לרבי דמיירי הכא במתנה או במכר במקום שכותבין את השטר דבמקום שאין כותבין שהקרקע נקנה בכסף ובחזקה ובחליפין והשטר אינו עומד אלא לראיה התם כולי עלמא מודו דאמרינן שודא דאין צריך התם שיהא ניכר מתוך עדי חתימה איזה קנה תחלה הואיל ואינו אלא לראיה בעלמא ור"ת מפרש הא מילתא בענין אחר וז"ל שני שטרות היוצאין ביום אחד מכר שדה אחת לשני בני אדם ביום אחד עיקר אבל שני שטרות של שני בעלי חובין חולקין לכ"ע כדתנן במתניתין חולקות בשוה ובעל כרחך כשכותבין יוצאין ביום אחד וטעמא דשניהם אמת ושעה אחת בירושלים כיום אחד בעלמא דמי לימא רב דאמר כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי ואפשר דנחתם בבת אחת דהנך סהדי חתום אהאי והנך סהדי אהאי בהדי הדדי ומסתמא כיון שהחתימה עיקר המסירה היתה לדעת חתימה אע"פ שהיתה זו אחר זו והוי כנמסר בבת א' דהיכא דכתבי שעות תלינן

מסורת הש"ס

א) לעיל נ., ב) [ב"ק לד. ערכין ז:], ג) גיטין נ. שבועות מב:, ד) ב"ב לד:, ה) [קדושין עד. וש"נ], ו) [קדושין מח. גטין ג: כח: וש"נ],

◆

גליון הש"ס

גמ' שודא דדייני. עיין לעיל נה ע"ב תוס' ד"ה שאם אמר:

◆

מוסף רש"י

יתומים שאמרו. שאמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, ואפילו הוציא שטר, דאי הוה אבוהון דיתמי קיים דלמא הוה טוען ואמר אשתבע לי דלא פרעתיך ומשבעינן ליה, כדאמרינן בשבועות (מא.) והשתא אנן טוענין בשביל יתמי ולהא מילתא אפילו גדולים נמי (גיטין נ.). **שני שטרות היוצאים ביום אחד.** היוצאים לפנינו על שדה אחת של ראובן שכתב שטר מתנה לשמעון ושטר מתנה ללוי ושניהם ביום אחד ונמצא שאין זה מוחזק יותר מזה כלל, ואפילו נתברר ששמעון בשחר ולוי אחריו בערב, אין הקדמה בשעות אלא בירושלים כדאמרינן גבי ההוא עובדא דאימיה דרמי בר חמא כו' וכיון דלא פירש לו ראובן לשמעון השעה, נמצא שלא זיכהו בכתב זה עד הערב, הואיל ולא נתפרש בו שעת שחרית ונמצאו שניהם שוין (רשב"ם ב"ב לה.). **רב אמר חולקין.** דספיקא הוא וליכא למימר הכא המוציא מחבירו דאין אחד מוחזק יותר מחבירו (שם). **ושמואל אמר שודא דדייני.** לאותו שיהא נוטה לב הדיינים שהיה הנותן אוהבו או קרובו יותר לההוא גמר ואקני לו יתנו את הקרקע ושמא עתה זכה בעל הקרקע בשלו, אבל כשאתה אומר יחלוקו בודאי אחד נטל החצי שלא כדין (שם וכעי"ז קדושין עד.). **עדי חתימה כרתי.** משוי ליה ספר כריתות (קדושין מח.).

◆

תוספות רי"ד

בירושלים שעות היו כולן יוצאות בשעה א' ואין שם אלא ק' חולקין בשוה במאי קמיפלגי אמר שמואל כגון שנמצאת שדה א' שאינו שלו ובב"ח מאוחר שקו"ג קא מיפלגי ת"ק סבר מ"ש ל"ג וב"נ סבר משג"ג פי' כגון שנמצא א' מן הג' שדות שגבו נשים ראשונות שדה שאינו שלו שנודע שגזלה וסוף שיבואו בעלים ויטלוה ממנה וכשבאה הד' לגבות בכתובתה שדה הד' באה זו ועוררת למחר יבא הנגזל ויטול שדהו מידי ונמצאתי קרח רצוני שתשבעי שלא גבית כתובתך בחיי הבעל ובבח"מ שקדם וגבה קמפלגי ת"ק סבר מ"ש ל"ג הילכך למה תשבע אם יבא הנגזל ויטרוף מידה היא תחזור על הד' ותטול ממנה מה שגבית דהוי לה ד' ב"ח מאוחר. וב"נ סבר משג"ג ואין הג' חוזרת עלי' לפי' היא יכולה להשביעה. ר"נ ארב"א דכ"ע מ"ש ל"ג והכא בחוששין שמא תכסיף זו

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין מח ופד טוש"ע אה"ע סי' נו סעיף טז וטוש"ע ח"מ סי' קח סעי' ג ויז:

כה ב מיי' פ"ג מהל' שותפין הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' עז סעיף ט וסי' קכב סעיף ט וסי' קטו סעיף כה:

כו ג מיי' שם [בכ"מ] טוש"ע ח"מ סימן פז סעיף לו וסי' קטו סעיף כד:

כז ד מיי' שם טוש"ע שם סי' עז סעיף ט וסי' קכב סעיף ט וסימן קטו סעיף כה:

כח ה מיי' פ"ה מהל' זכיה הל' ו ופ"כ מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' רמ סעי' ג וסי' קד סעיף ח:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

הד' את השדה שהיא גובה דכי חזיא דלא משבענא לה ידעה דהדרה ג' עלה כשיטלו מה שבידה ולא חיישא הך הד' לאשבוחי לארעא אלא שמטא ואזלא ות"ק לא חייש לשמא תכסיף וכן הל' דבח"מ שקו"ג מ"ש לא גבה ומאי דאמרי' בפ"ב דערכין בח"מ שקדם וגבה מש"ג ההיא מיירי במטלטלין כדכתבינן בר"פ ומשום דמטלטלי לא משתעבדי לב"ח אבל קרקע שהם משועבדים לב"ח לא כל הימנו לאחרון לאבד זכותו של ראשון ואם קדם וגבה שלא כדין לא גבה ומוציאין מידו: אביי אמר דאביי קשישא א"ב דתני א"ק יתומים שאמרו גדולים ואצ"ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית ת"ק ל"ל דא"ק וב"נ א"ל דא"ק פי' וכגון שהי' היתומים גדולים ובאו היתומים להשביעה. ואע"ג דאוקי אביי דא"ק כב"נ ולא כת"ק הל' כוותי' דהכי פסק תלמודא בפרק הניזקין והל' יתומים שאמרו גדולים ואצ"ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית: אמר ר"ה הני תרי אחי ותרי שותפי דא"ל דינא בהדי חד ואזיל חד מינייהו בהדי' לדינא לא מצי אידך למימר לי' לבדד"א אלא שליחותי' עביד פי' אם יצא השותף חייב לא מצי שותף חברי' למימר לי' לבע"ד אנת לאו בדד"א בדין זה שנתחייב חבירו כאילו נתחייב וכאילו שלחו לדון עמו דמי: איקלע ר"נ לסורא שיילוהו כהאי גוונא מאי א"ל מתני' היא הא' נשבעת לב' וב' לג' וג' לד' ואילו הא' לג' לא קתני מ"ט לאו משום דשליחותה עבדה: מי דמי התם שבועה לא' שבועה לק' הכא א"ל אי הוה אנא הוה טעיננא טפי ול"א אלא דליתא במתא אבל איתא במתא איבעי' ליה למיתי: איתמר ב' שטרות היוצאים ביום א' רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדיינא. פי' ב' שטרי מכר או שיעבוד להלואה או מתנה יוצאין על שדה א' וזמן שניהם שוה ביום א' רב אמר חולקין השדה ביניהן ושמואל אמר ש"ד כמו שדי בימא השלכת דעת הדיינים כפי שיאמרו הם למי היתה דעתו קרובה ליתן יותר לאותו נותנין

SHAS MOZNAIM